

NÉHÁNY ADAT HAZÁNK MOHAFLÓRÁJÁHOZ

DR. PÓCS TAMÁS

Az elmúlt években több hazai gyűjtőutamon bukkantam érdekes és ritkább mohaelőfordulásokra, e kis munka célja ezeknek az adatoknak a közreadása.

1962. november 4-én a Főiskola Növényteni Tanszékének tagjaival a Bükk-hegység délkeleti részében, a Pázsag erdészház környékén kirándultunk. Az erdészház fölötti északkeleti lejtő árnyas quarcit-szikla csoportján, mely eddig is nevezetes volt a Bükkben ritka acidofil növényeiről (*Chimaphila umbellata*, *Leucobryum glaucum*, *Jamesoniella autumnalis*, *Bazzania trilobata* stb.), a **Dicranum fulvum** Hook. több tenyérnyi nagyságú gyepeit figyeltük meg, 550 m tszf. magasságban. A moha közvetlenül a kvarcfelületen él. A Bükk flórájának újabb montán eleme, hazánkban a Sátor hegységből, Budai hegységből, Kőszegi hegységből és a Mecsekből volt ismeretes.

1965. június 22—24 időszakban dr. Tallós Pál és dr. Szodfridt István erdőmérnökök, az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársai kíséretében felkerestem kutatási területüket, a Bakony nyugati lábánál 200 m tszf. magasságban fekvő, növényföldrajzilag a Zalai Flórajáráshoz tartozó Nyirádi-erdőt. Tallós és Szodfridt korábbi kutatásaik során a terület lápjain érdekes boreális elemekre bukkantak, többek között a hazánkra új, glaciális reliktumnak tekinthető *Carex hartmanira*. Ez vezetett arra, hogy a terület mohafióráját is átkutassuk. Várakozásunkban nem is csalódtunk, mert a *Carex hartmani* lelőhelyén, a „Kárásztó” zsombékosában és a zsombéksásost övező lápréteken hatalmas tömegben bukkantunk a **Drepanocladus lycopodioides** (Brid.) Warnst. boreális elterjedésű lápi mohára, amely a Kárpát-medencéből csak az utóbbi évek kutatásai során került elő két pontról, a Türje melletti híres lápokról és Gyepükaján mellől. Utóbbi lelőhely a nyiráditól légvonalban mintegy 12 km-re van. Ez a *Drepanocladus* faj Eurázsia boreális területeinek mészen gazdag síklápjain elterjedt. Leggyakoribb Grönlandon, Skandináviában, Finnországban, Észak-Oroszországban és Szibériában. Már szórványos a német—lengyel síkságon. Az Alpokban viszonylag gyakori, de a Kárpátokban már igen ritka: északon Sulov, Stankovan, északkeleten a Hoverla, Rezinár, a Keleti Kárpátokban Gyulafehérvár és környéke eddig ismeretlen lelőhelyei (D. Nagy É. 1955: 183—185 nyomán).

A Kárásztó magas-sásos semlyékeiben tömeges a *Ricciocarpus natans* (L.) Corda.

A Kárásztótól nem messze levő magas-sásos tavakban már csak az *Acrocladium cuspidatum*-ot találjuk, az erdészeti üzemtervi térkép 13. sz. távának zsombékosában pedig a *Mnium seligeri* Jur. és a *Climacium dendroides* tömegesek.

Említésre méltók a Nyirádi-erdő déli szélén fekvő, kisavanyodó talajú láprétek, melyeken tömeges a **Dicranum bonjeani** De Not. Ez a lápi moha legközelebb a Tapolcai-medencében ismeretes. Kísérétében a *Juncus-Molinietum* asszociációhoz tartozó lápréten előfordultak még:

Fissidens adiantoides Hedw.
Campylium stellatum (Schreb.) Bryhn.
Climacium dendroides (L.) W. et M.
Thuidium delicatulum (L.) Mitt.

Ugyanott fűzlápokon gyakori az *Amblystegium kochii* B. E.

Nedves talajú tölgyerdőkben, a Tallós és Szodfridt által felfedezett *Leucobryum glaucum* mellett *Polytrichum formosum* Hedw. és *Bryum capillare* élnek, a fák kérgén, ágain *Frullania dilatata* Dum. és *Orithotrichum affine* Schrad. található. Az erdei árkokban feltűnő az *Acrocladium cuspidatum* 30 cm nagyságot is elérő árnyékalakja, a f. *laxa* Warnst. társaságában a Dunántúlról csak a Mecsekből és a vasi dombvidékről ismert **Lophocolea cuspidata** (Vees) Limpr.

Erdőszélen, savanyú talajú homoki gyepekben él a *Rhacomitrium canescens* (Timm.) Brid. a *Hypnum cupressiforme* kis tömött termetű változata, a var. *subjulaceum* Mol. társaságában.

Igen érdekes biotop a Nyirád községből Sümeg felé vezető országút melletti forrásláp-komplexum. Tipikus, meszes vizű, *Cratoneurion* jellegű forráslápok, gazdag mohavegetációval:

Cratoneurum filicinum (L.) Moenkem.
Cratoneurum commutatum (Hedw.) Roth.
Bryum ventricosum Dicks.
Drepanocladus revolvens (Sw.) Mönkem.

A helyenként összefüggő gyepet képző *Drepanocladus vernicosus* a nyirádi lápvegetáció másik boreális eleme, hazánkban csak négy pontról volt ismeretes, legközelebb a Bakonyalján a Sárosfői erdőből. A faj revidálásáért dr. Boros Ádám professzornak tartozom köszönettel.

1966. október elsején hallgatóinkkal a Mátra hegységbe tettünk tanulmányi kirándulást. Felkerestük a Kékes északi oldalán, mintegy 600 m magasságban fekvő „Rekettyés tó” természetvédelmi területét, mely a boreális elterjedésű *Poa remota* előfordulásáról nevezetes. A tó nyugati oldalán az erdőt források szövik át. Itt él, hazánkban a legnagyobb tömegben a **Trichocolea tomentella** (Erh.) Dum., melynek előfordulására Czimer Sarolta III. éves hallgatóm hívta fel figyelmemet. Ez a Magyarországon csak nemrég felfedezett ritka májmoha eddig a Kőszegi-hegységből, a szintén nyugat-dunántúli Zsidai-völgyből és Jeliből, valamint a Bükk-hegység montán elemeiről nevezetes Garadna völgyéből volt is-

meretes. Közép-Európában a fenyőöv lakója, a Kárpátokban általában 800—1500 m magasságban fordul elő, lúcosok patakjai, forrásai szélén, vízzel csurgatott köveken. Itt, a hűvös északi lejtőn, forráserek nedves kövein láthatóan jól érzi magát és a Mátra északi lejtőinek montán elemeihez (pl. *Plagiobryum zierii*, *Taxiphyllum densifolium* mohák, a virágos növények közül a *Pleurospermum*, *Petasites albus*, *Valeriana tripteris*, *Atragene alpina* stb) új színfolttal csatlakozik.

Társaságában az árnyas forráslápon (*Cardaminetum amarae*) a következő mohafajokat figyeltük meg:

Pellia fabbroniana Raddi
Climacium dendroides (L.) W. et M.
Thuidium recognitum (Hedw.) Lindb.
Mnium punctatum (L.) Hedw.
Mnium undulatum (L.) Weis.
Plagiochila asplenoides (L.) Dum.
Hygramblystegium irriguum (Wils.) Loeske
Brachythecium rutabulum (L.) B. E.

A Saskő alján, a „Rózsaszállás” erdészház feletti forráslápok vegetációja is jellegzetes fajokból áll:

Mniobryum albicans (Wahlbg.) Limpr.
Brachythecium rivulare Bruch
Acrocladium cuspidatum (L.) Lindb.
Stellaria alsine Grimm.

I R O D A L O M

- Boros Á. (1953): Magyarország mohái. Budapest, 360 pp.
 Boros Á. (1964): Bryophyta. In Soó R.: A magyar flóra és vegetáció rendszertani—növényföldrajzi kézikönyve I. Budapest. 353—510 pp.
 Gams, H. (1950): Kleine Kryptogamenflora von Mitteleuropa I. Die Moos- und Farnpflanzen. 3. kiad. Jena, 186 pp.
 Mönkemeyer, W. (1927): Die Laubmoose Europas in Rabenhorsts Kryptogamen-Flora, Tom. suppl. 4, Leipzig, 960 pp.
 Müller, K.—Herzog, Th. (1954—1957): Die Lebermoose Europas. In Rabenhorsts Kryptogamenflora, Tom. suppl. ad Tom. 6, 1365 pp.
 D. Nagy É. (1955): Vázlatok a türjei láprétek növényzetéről. Annales Hist. Nat. Mus. Nat. Hung. Nov. ser. 6, p. 181—188.
 Paul, H.—Mönkemeyer, W.—Schiffner, V. (1931): Bryophyta. In Paschers Süßwasser-Flora Mitteleuropas, Heft 14, Jena, 252 pp.
 Pócs T. (1958): Beiträge zur Moosflora Ungarns der Ost- und Südkarpaten. Annales Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung. 7, p. (107—119.).
 Szodfridt I.—Tallós P. (1962): *Carex hartmani* Cajander Magyarországon és újabb florisztikai adatok a Bakonyaljáról. Botanikai Közlemények 49, p. 257—262.